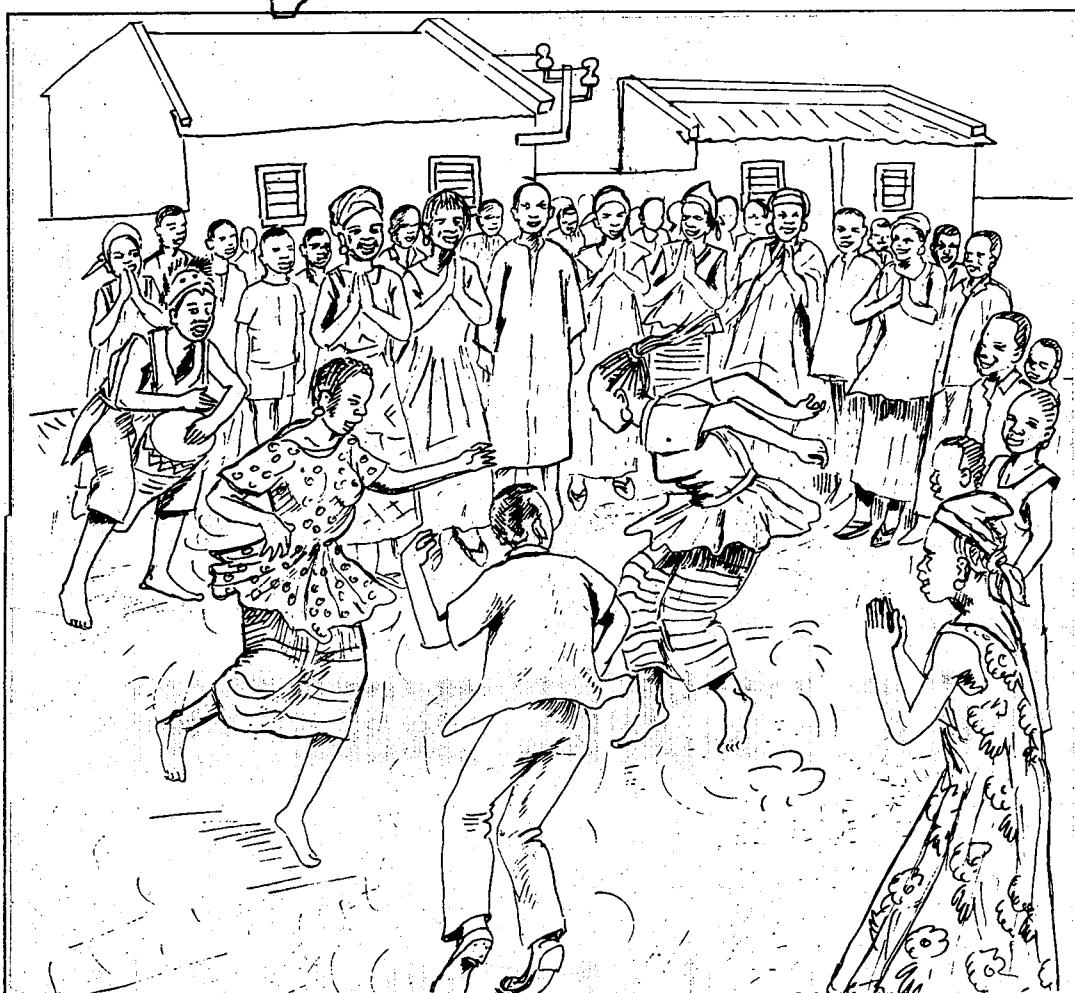


Boko 89han d. 20
1993 SAN KALO WORONAN

Jekabaara

Jamana Cikela ceman n'a musoman kunnatoniseben

Faamuya Yiriwaton



Dakunw

№2
A ye sira to yen, a b'aw son cun !

№4
Alifatile san foto

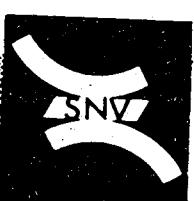
№5
Ka bo MAKOCI cijne nemogoda la

№7
Musa Trawele n'a jenogonw ka
kiiriwuli nini ma sira soro

№8-11
Sange mon

№12
Namabugu dugu Bamananya
konc n'a danbe

SANGE MON N'A TAAMASEEREW



An be yafa nini ke
Jekabaara kalanbagaw fe
ka d'a kan kosafe boko
papiye cogoya tun ma ni
kosébe ka da geleya kan
an ye min soro lakolidenw
ka 1993 san kalo 4 n tile 5
tiñeniw kan. Ni Ala sonna a
nogon te ke belen.

A ye sira to yen, a b'aw son cun !

1993 san kalo 5n tile 31 kera taasidon 6nye, dijne jamana bee kono, ka nesin sira kasaraw ma. A don yere welera ko "sira minbalidon dijne kono". Don in sigi-senkanbagaw hakilinan na, siraminna kelen-kelen bee de tun ka kan k'i yere bali sira min na don in kono. Mincogo caman be sira la. Dow b'a mugu segema k'u da k'a niginani k'a dajitu ; dow b'a mugu foron u nun fe ; dow b'a naga ke tabadaga kono, k'a sisi saman ; dow b'a sikarati lama sisi saman. Nka sira n'a mincogo n'a ka caya bee, bensira kelen b'u bee ce. O ye adamaden sibannen ye. O ye adamaden ta tijeni ye.

Mogo minnu t'a don, an b'a da olu kan ko sira te an barafen ye, hali ni jamanaden 65% ni ko b'a sago la bi. Sira, n'a be wele ko "taba", tun ye ninsondiyafen de ye lameriken jamana sigibaga folow bolo, minnu tun be wele ko Endiyenw. Olu ka dijenatige taacogoya yere de tun b'u wajibiya ka sira fariman min. Baara were tun t'u la kelen ni sigi faga ko. Sira ladonna an ka jamana kono ka kon 1450 san ne. An ka kelen masaba do de kera a sababu ye k'a ladon an fe yan. Okelmasa otun ye Abubakari filanan de ye. O waati la, Maliko ni Lagineko ani Konowariko tun te yen. Afriki tun yekelen masaduguw de ye minnusintin

tun be nogonna farikolo ne ni dijenatige taabolo kuntillenna kono. Bi bi in na, sira jenseenna fan bee fe, aw'a joloko jugu kelen be ka mogo miliyari caman de kan don jiri jalan na, tigecogo te min na ceya yere ko. Sira selen be yoro min na bi, a kelen

dunni na, f'a ka bone, o ye sira de ye. Sira ye fen ye min be fijie da hali adamaden ka ceya la. O bee lajelen kore be kene kan : sira be joli tijie. Sira be hakili tijie. N'aw y'a jatemine ke, aw b'a kolosi ko an ka jamana fato hake kuuru 80% ugeur ye



A ka kan barosenw ka ke dugu kelen-kelen bee kono sira nangataw kan

be masibafen ye, danogon te min na "Sidabana" ko. San o san, a be ke mogo miliyon fila ni murumuru de ka saya sababu ye dijne kono. Mali yere kono yan i b'a soro sirabana ye banabaato 70% de ladakun ye dogotoroso la. Dusukunnabanaw ni sonkunanwanipasalabanawy'obaju ye. A ka c'a la, siraminna ni kunkolo dimi misennin te fara. Farifaga y'a taalanye. Dusu panpan ani jawuli b'a kan tuma bee. Fen kelenpe min be yen ni adamaden ka here fosi t'a

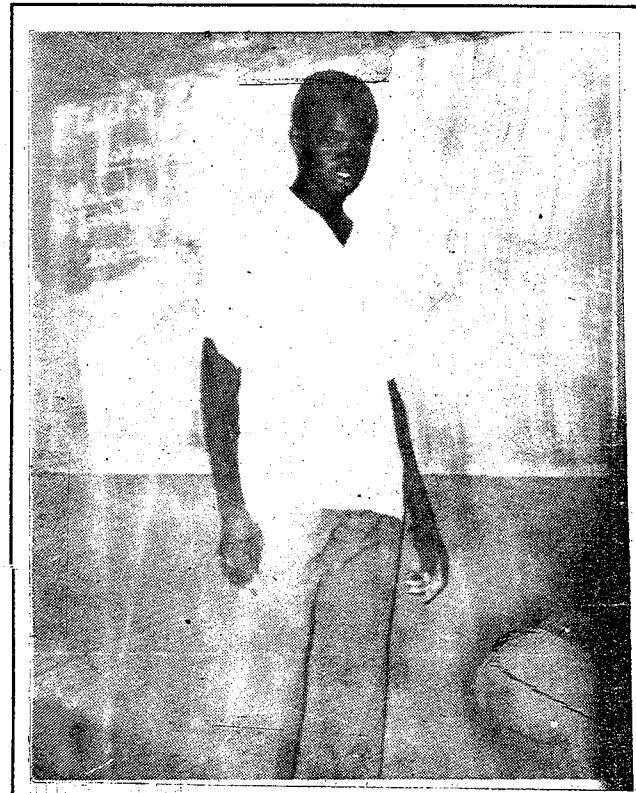
siraminnanw ye. Halibi, siraminnew ma min faamu, o de ye ko sira ye dorgu de ye, dorgu "konbali". A yere k'a laje - fen min ye siramugu ye, fen jugu fila be nogon soro o kelen na, minnu kelen-kelen bee ye masibafenba ye adamaden farikolo ma. Ofen fila ye sira yere ani segye. Fen min ye sikarati ye, a y'aw sensen ka se o dilan dablidaw la. Lakefen minnu be nagami sira naga la kasoro k'a ladon masin kono, ani masinniw yere gaziw. N'aw y'olu kolosi, aw b'a don ko sikarati te minfen ye. An ka

jamana kenevakow setigi ye min fo a ka jemukan kono, sira kondon in na, n'o sera ka ke, o bëna ke sababu ye ka dɔɔnin bo sira kasaraw la. O bë dɔɔnin de bo a la barisa feere o feere be sirako la, o ye dusu sɔrɔli ye ka sira bila pewu. Keneva setigi ko ko a bëna seben sikarati pake bëe kan ko : "Nin ma ni keneva ma". N'a y'a soro tijé don, balawu wëre fana be sira k'o min ka gëlen. "Ko ni siramugu minna sara, k'a be sira wɔgo, k'a kasange bëe tijé". O nögɔn nögɔ jugu be ! Aa, sira ye nögɔ ye dëre. Nögɔ juguba !

Walasa aw ka sira jogo jugu don adamaden hakili kan, aw be kɔlɔsili ke siraminna kɔlilen na sira la walima sikaratinna kɔlilenna sikarati la. O waati la, a new be flyen k'a neyelnnen to, a hakili be geren ani k'a lafin. Fen bëe finnen be k'a bolo ; herekuma bëe be k'a bolo bɔneko ye. O waati la, ni sira t'i bolo ka d'a ma, ka n'i magere a la de. Nontë a be kuma don i tulo la o don i sigilen te ni min ye. Aw ko di o la ?

Fen min ye sirako geleya ye dijé kono, o y'a konbaliya ye dinew ni jamanaw fe i n'a fo dɔlɔn'a nögɔnnaw. N'i dun ye jateminé ke, i b'a dɔn ko sirabana ni dɔlɔminbana bëe ye fen kelen ye. A ka c'a la, dɔlɔminbana be fiñe bila adamaden sinfonsira fen o fen na, siramibana fana b'o sinfonsira kelenw de rɔnɔgo. Bibi in dun na, n'an ye dɔlɔminna ye, an b'o ke njingi fen ye, k'a ke adamaden kɔnfén ye. An dun be siraminaw kùnbèn n'an bolo filà ye. Kasorɔ dɔlɔ mana nonabila ni

siraye, ob'i komisondora, sɔnsori nana de. Aa, adamadenw, an t'a laje. An bëe be siran sidabana je bi. Yali an b'a dɔn ko, sirabana kasara ka bon dijé kono bi ka temen sidabana kan wa ? An t'o dɔn, barisa mankutu



Dogotorow fana ka kan ka sira konni masalaw sigi sen kan sanga ni
waati bëe

danmatemenna an ye sidabana kan. Sirabana dun, an b'o men waati ni waati de.

Aw y'a men ko so min be mɔgɔ bin k'i t'o tulo ye. O ye tijé ye. Nontë, n'a y'a soro siraminaw tun b'a dɔn ko sege de kelen be k'u ka keneva koron npeté kono, n'a y'a soro sikaratinaw b'a dɔn ko siramɔñɔn de kelen be k'u ka keneva koron sikarati pakew kono ; n'a y'a soro tabadagaminaw tun b'a dɔn k'u be ka tasuma bila u sɔnjuru de

la k'o sisi saman, aa anw siraminna njananw, n'anwsiraminna kalandenw, tun n'an taasi sijé tan sanni an k'a min walima sanni an k'a sisi saman.

An da sera sira ka kasaraw de ma an ka keneva kan. Fen min y'a kasaraw ye hadamaden ka soro kan, o ye kenekanfen ye, an da delila ka se min ma Jekabaara boko temennen dɔw kono. Hakili lajiginna an ka kan k'an dɔn ko siraminna dancelamogɔ be d. kasabi 2500 de don da bagayali dɔrɔn dafé san kono. Den ta t'o la ; balima ta t'o la, furunogɔn ta t'o la sanko kerefemogɔ. Fen min ye sikaratinna dancelamogɔ ye, o dögɔyalenba ye d. 7200 ye san kono. A kelenpe n'a kun. Hasidiya dëre !

An ka bamanankan na, a tun be fo ko "ce minbali te mone bo". Nka, o waati kelen de la muso caman tun be lagosi ni konaya ye, kasorɔ nɔ fosi t'a la. Nka o n'a ta bëe, a tun be fu mako sungurunba ; subaga... Owaati la cew tun t'a dɔn ko ce minnaba (siramin) ka denkisew fana man kene de. I koni ninini tun ma san soro folɔ, ce caman ka den-sorobaliya kera u furumusow ka teere n'uka ce-caman-sinfeli sababu ye.

N balimaw, aw ni an bëe, an te sira bila n'an b'a fe k'an ka dijé diyabo.

Tumani Yalam Sidibe

Alifatile san folo



1992 san kalo 6 nan tile 8 Alifa y'a ka fanga tali kalikan ke malidenw ye

Zuwenkalo tile 8, Alifa Umaru Konare ye san kelen soro fanga la. O hukumu kono, kolosilikelaw ani Malidenw bëe ye hakilijagabò ke : nin san folo in kono, fanga kura mogow sera ka mun ke ? Camanwaliputere ? Numanwalijuguman ? Nin nininkali ma se ka jaabi kelen soro. Bëe n'i hakilila don. Dow ka jatemine na, Alifa n'a ka mogow ma bëre ke, doweré ka jate la, u y'u seko ke, hali ni sanjikorowosi te don ! N'any'an hakilijakabò ko damadòw bë yen, n'an miiri tora olu la, a ka c'a la ko caman werew kera an bë se k'olu faamu. O ko damadòw ye mun ni mun ye ? A folo ye Alifa sigira fanga la ka jamana to jogonum na ? A filanan, fanga kura ye feerew numen tige walasa yelema min fora o ka ke ? A sabanan, malidenw, fasoden numanw yere ye mun ke ka fanga kura deme jamana ka netaa la ?

Alifa sigira waati gelen na

Alifa siriga fanga la zuwenkalo tile seegin, musabin san kelen ni kalo naani ni tile damado kelen. O san kelen ni kalonaani, Amadu Tumani Ture, n'u ko "ATT" ani Sumana Sako, olu de tun be Mali nemogoya la. Bëe tun benn'a kan ko ka olu demen yasa u ka fanga sinsinsoro-yiriwa-cakeda lawuli k'u jo u sen kan, ka koronfekelè nénabò, ka wote bëe ke. "ATT" ni Sumana y'i seko ke. Alifa sigira ka Mali to sawura jumen na ? Bëe b'adon kowaatigelen tundon. Koronfekelè

bansében tun labenna, nka kèle tun ma ban. Fanga tunyoboyabalendon, jamana fan bee. Si t'a to si ta la, si ta to si ye. Lakoliko tun ma nénabò. Nka bee ko ale folo kungo ka nénabò. Alay'a ke senefenw tun fisayara, nka senekelaw ka now ni malo ma san. Soro kera ubolo to-ka-je ye. Nin ko damadòw, ka fara sarawusida baarakelaw ka kunkow kan, olu de ye Alifafanga bisimila. Bee ba don Mali ye sene, bagamara ani monniké jamana ye. Kungokonómogow ye jamanadenwfomba ye. Oluhaminanko ye jamana haminanko ye.

Bee b'a don ko jamana ne n'a tijé be bo sariya labatoli ni a labatobaliya de la. Kabini Musafanga binna, mögo si ma dan ye a ka ko ketaw la. Mögo te fanga bonya, mögo te sariya bato. Bee b'a don ko Mali lakoliko tijéna fo ka taa ka tijé dan. Nka lakoli te jamana min kono, netaa te ke o jamana kono. O yoro la Mali lakoliko nénaboli ka kan ka ke bee kunko ye.

Bee b'a don k'a fo ko Mali ye faantan jamana ye. O kama, jamana soro te min bo, ni jamanadenw ko fo k'o diyagoya di u ma, o ye ko ye min ko ka jugu.

fagan kura ka feerew

Alifa sigira doh min, o don bee a ye minisiri nemogo kura ta, n'o ye Yunusi Ture ye. O duguje goferenaman kura sigira. Fanga kura ye feerew damadòw tige ka nesin yelema donni ma kungokonómogow ma, nisongo binna. Ka nesin lakoli ma, lakolidenw ka wari bee nénabora ! Ka nesin sarawusida barakelaw ma, kalosara bee di a tumana, do dira sara koro to la. Koronfekelè nogoyara kosebe bi. Nka bee t'a don baara kalawulu min kera, wala kelen be lasacogo min na. Baw nafolo min ka kan ka don jamana korofela kunko dafe, a ka ca ni san kelen soro bee lajelen ye. O bee na ta, fanga ye kurutu ke, ka Mali teri jamanaw segere u k'an deme ka kèle lasa. Ni, ye misali damadòw ye feferew tigelen na Alifa n'a ka mogow fe walasa ka jamana kónkow yelema.

Nka nin wale damadòw ma se ka ke nogoya la. Baw ko werew donna fanga senkoro, min y'a bali ka baara caman ke.

Jamanadenw yere ye mun ke ?

Sanni i k'a fo ko faso ye mun ke, ninikali ke, i ye mun ke faso ye ? Nin ye kuma ye min koro ka dun. Bawo Alifa ka fanga san kelen in kono, ko caman kera, kuma cama fora, ka da ko kelenw kan. Senekelaw, bagangennaw, monikelaw ko ko nisongo binna wa olu te wari si bo bilen. Lakolidenw ko ka olu dörön sago ke, sariya te bato, fanga te bonya. Damatemenwale caman kera jamanadenw fe jemufanga togola. Nka minnu ni jemufanga te fan kelen fe. A fora ko nisongo binna. Nka a ma fo ko soroyiriawari te sara de. Adamaden ninkun songo te sara. Nka soro koni ta be sara. Ni jamanadenw ma wari bo ka jamana dilan, jonne de bëna o bo ? Bee ka soro te kelen ye, nka bee ka kan ka warido di faso ma. waribota sumannen don soro ma. Min soro ye ba tan ye o ka waribota ka ca ni min soro ye ba duuru ye. Min soro ye miliyon ye, o ka waribota ka ca nin ba tan tigi ye. O wari de be wele ko soro lenpo. O soro lenpo de be ke ka jamana kono baaraw ke, in'a fo lakoliso jo, jamana lakanali ani ko caman wëre, dogotorosow joli ni u ka baara tiimeli. hali du kono, ni dudenw y'u ban ka baara ke dutigi ye, o dutigi kelen be se ka dudenw kunko nénabò cogo di ? Soro lenpo sarabaliya ye wale de ye min ma daga.

Damatemen wale werew be ke an ka kungokono, i n'a fo fanga labatobaliya. Dugubaw kono, mögo dow ye damatemen walew ke min juguyara kosebe. Lakolidenw m'a kalan bëre ke ninan. Oka teme u ye tijeni caman ke jamana kono. U ye jamana baaradaw ani wali baarada camantijé ani k'ujeni. Mobilitigiw caman y'i ban ka mobili lenpo ani "transport" lenpo sara. Jagokelaw bannen be ka lenpo sara. Bee bannen be, ni sariya mögo sera min ma, o b'a fo ko jemufanga m'o fo. A ko selen be yoro la fo dow ko ko némogow yere de no don. Ko musatile la, ni mögo min tun te son ka lenpo sara, o tigi tun be min k'o nangi. Dow ko ko Malidenw te doweré don fo fanga fin, kolo ni pasa.

Jamana nemogo kuraw hakili ye, ko bee ka kan k'i joyoro don, k'o fa n'a ma ke nenini ye, jango kolo ni pasa. An be hakilina min fara o kan sa, o ye n'an ko Musa n'a ka mogow kana yele an ma, an bee k'an tilen, ka baara ke, k'an joyoro fa n'a m'a ke diyagoya ye.

Salifu Berte

Kabo MAKOCI ciñe nemogoda la

San 1993 kalo duurunan tile 18, nogonyeba kera Segu nogonyesoba la, n'o ye "Santiri Gabriyeli sise" ye. Nogonye tun be hakilijagabø de kan MAKOCI nemogow ni "OHVN" nemogow ce, ani cikelaw ka sendika "sycov" nemogow.

Bee kelen-kelen y'a hakilinanta di fen ninnu kan. A bee fana feesefeesera a nemma. Osenfe, ben kera minnu kan, olu file nin ye : Fe min ye koori sorota hake sigili ye, fan fila mogow bee bëna a kan ko koori sorota ka kan ka bën an ka nemogow.



Cikelaw ni MAKOCI ani OHVN te se ka taa ka nogon to

Nogonye in nemogoya tun be Siaka Berte de bolo, n'o ye MAKOCI nemogosobaara bolofara do mogø ye, min be wele ko : "DPCG".

Hakili falenfalen tun be ka ke ninnu de kan :

- 1 : ka koori koloma sorota dansigi;
- 2 : ka koori koloma sansongo hake sigi cikelaw ye
- 3 : ani ko werew, i n'a fo :
- 1993 / 94 baarasan senenafafenw songo sigili
- 1992/93 baarasan koori mara finimugu lahalaya
- Kunafoni dili dasene cogoya kan
- Cikelawka senenafafenw ninini hakeda.

koori wurusi dabalidaw ka fanga hake ma. Ani koirimugu cogoya diñe koorisugubaw kono.

Obe bentoni 26000 de ma 1993 / 94 baarasan kono. Ben ker'a kan

fana ko koori koloma hake o hake mana soro, MAKOCI ka koorisene layiriwasira fe, ko MAKOCIB'osan. Nka, ni soro danmatemenna, hake min bolodara dan be k'o ma.

MAKOCl ni "OHVN" nemogow ani "sycow" nemogow be je ka taama ke mara kelen-kelen bee kono walasa ka cikelaw ni u kolosibagaw (senekelakolidenw) lafaamuya bënan ninnu na.

MAKOCl ni "OHVN" y'a nini ka dërome 200 fara sugu sara kan walasa ka seeeme don dugutonw na (AV).

Koorisene na min ma kolosi, o ka koori koloma te san.

Fen min ye 1993 / 94 baarasan koori koloma sansongo ye, fan fila (MAKOCl ni "SYCOV" ma ben kelen kan.

- "SYCOV" bolo : ale te se ka sanda si fo sisani, ka masoro koori koloma sansongo dulonnen don senenafafenw sansongo la.



Nogon faamu de be soro yiriwa

MAKO CI KUNNAFONI

- MAKOCI bolo : Koɔri koloma da sigili be to

- dabalidaw ka sugandili hake la (kalitew)

Senənafafenw sɔŋɔ be to a no na fo senenafenwtaabolokajaabiw ka sɔrɔ.

- ka dɔ bɔ koɔri kalite 2 n ni kalite 3 n sɔŋɔ la.

Kuma-laban-kumaw la, fan fila benn'a kan : ko

Salon (1992 / 93) koɔrimugu finimuguw wari be wara san fila kɔnɔ, ka damine u didon na.

Duguton (AV) minnu ye u ka koɔri lasagon finimugu olu sara ka ban, n'u y'a nini u ka wari saralen tilance be koɔegin u ma. A tilance to be sara 1993 / 94 baara san na. Koɔrilasagon finimugubɔre minnu ma labaara, MAKOCI b'a laje u be se ka labaara cogo min sanni baarasan nata ce.

Sinsin be ke 1994/95 baarasan senenafafenw hake jinini na cikelaw fe.

Dasene be to senna, nka a be se ka ke dɔ be bɔ a sɔŋɔ la cikelaw bolo.

Ka lada sigi MAKOCI ni "SYCOV" ka jɔgɔnyew, la kalo 9 n o kalo 9 n ani kalo 4 n o kalo 4 n. Jɔgɔnyew be ke kun minnu kan, olu ka don ka kon jɔgɔnye ne walasa bee b'i ka fota jateminé.

Feeere ka sigi sen kan maraw kɔnɔ walasa kunnafoni ninnu be se cikelaw ni senekelakolidenw ma sanni 1993 san kalo 5 ce.

O Kuma laban fɔlen, ne mɔgo ye mɔgɔw fo ani ka jɔgɔnye lawuli.

MAKO CI ni OHVN mɔgo minnu tun be kene kan

| | | |
|-------------------|--------------|-----------------|
| Tɔgo ni jamu | Jɔyɔrɔ | Baarayɔrɔ |
| Seyiduba Traore | C/DDR | MAKO CI Buguni |
| Sanba Kulibali | C/DDR | MAKO CI Kucala |
| Sekina Jakite | C/DI | MAKO CI Kucala |
| Amadu Sɔ | C/DDR | MAKO CI Sikaso |
| Mamadu Yusuf Sise | C/DDR | MAKO CI Fana |
| Bakari Jakite | C/DI | MAKO CI Kucala |
| Mamadu Togora | C/DDR | MAKO CI San |
| Isa Jalo | Sendika | Sekison |
| Bubakar Sako | Sendika | MAKO CI Sekison |
| Amadu D. Kulibalu | OHVN | Bamako |
| Haruna Jalo | OHVN | Bamako |
| Zan B. Jabate | MAKO CI/DTDR | Bamako |
| Siyaka Berte | DPCG | Bamako |
| Dramani Dunbiya | MAKO CI | Bamako |
| Abdulayi Trawele | DR/CMDT | Kucala |
| Usmani Z. Trawele | DTDR/SFO | Bamako |
| Bubacar Trawele | DTI | Fana |
| mɔgo 17 | | |

«SYCOV» mɔgo minnu tunbe kene kan

| | | | |
|-------------------------|-----------------------|--------------|----------|
| Tɔgo ni jamu | Jɔyɔrɔ | Baarayɔrɔ | Kɔlosili |
| Wamara kɔne | Kunnafoni ni kalan | Sikaso | mɔgo 9 |
| Amadu Jakite | Seben- jenabola 2n | Buguni | |
| Abdulayi Danbele | Wariko jenabola | Kucala | |
| Tahiru Danbele | Baara jenabola | kucala | |
| Madani Kulibali | SYCOV | Kucala | |
| Adama Trawele | Yiriwabolo | San | |
| Siriman Sako | Kunnafoni lasela | Fana | |
| Elhadji Koninba Trawele | mara (SYCOV) | | |
| Seyidu Jara | ne maa Kolabenna | OHVN Fana | |

Musa Trawele n'a jeŋoɔɔn w ka kiiriwuli jini ma sira soro

Kabi Musa n'a ka ton "UDPM" mogow an'a ka goferenaman kɔɔ mogow ka kiiri daminen, Nowanburukalo temennen, fo ka se a kuncedon ma, feburuyekalo tile 12, an y'a ḥaniya ka Jekabaara kalanbagaw ladonniya ko ketaw bee la. O kanma, an sera an karamogo ma, n'o y'an balimake Gawusu Drabo ye. O dun fana ma bo an jigi kɔɔ. A y'a yere bila an sago la sanga ni waati bee. O de sababu la, Jekabaara kalanbagaw bora kiiri in konko bee kalama. Ko daminebaliya dun kafisa ni ko labanbaliya ye. O de kanma, an y'an men yoro min na arajo la ko Musa n'a jeŋoɔɔn w ka kiiriwuli jini ma sira soro, an y'an senfa ka se Gawusu Drabo ma, a ka pereperelatige d'an ma o ko kan. A ye min fo an ye, o file nin ye :



Gawusu Drabo

"O jolibon kiiri kuncera 1993 san feburuyekalotile 12don. Okono mogo nominen naani nangira fagali kan. Olu ye Mali peresidan kɔɔni "UDPM" nɔmɔgo Zenerali Musa Trawele ye ani Zenerali Seku Li, Mali konkok lakanani setigi kɔɔ ; Zenerali Mamadu Kulubali, Mali kelecew ka setigi kɔɔ, n'ale tun ye "UDPM" wariko ḥenabola ye fana ; Koloneli Usimani Kulibali, kelebolow kuntigiba. A tun sementiyara kiiri senfe ko mogo naani ninnu de ye 1991 san janwuyekalo n'a mariskalo mogo kasaraw walew laben, ani k'a lawaleya. O mogow ka wuli-ka-jɔtun te fen were nɔfø fo fanga forobayali Mali kɔɔ. Kiiritigekan dilen ko, taabolo fila de tun be mogo fagata ninnu bolo walasa ka kisi soro.

Otaabolofolotunye seben nadonni

de ye Mali sariyatige sanfedaba la, a be fo min ma ko kiiriwuli jinisèben. O be min jira o de ye ko mogo nangilenw ma son kiiritigekan ma ka d'a kan, u bolo, kiiri ma tige tine kan. O siratege la, u ka makaranikelaw be o kiiritige ko jugu lasinsinwalew bee nefø seben kɔɔ, k'o lase kiiritige sanfedaba la. O yoro kiiritigelaw b'o seben kɔɔnow jatemine ani k'u segesège, ka soro ka son walima ka ban a konkok ma. O sira ka kan jamanaden kelen-kelen bee ye jamana kɔɔ. N'i ma dije n'i togola kiiri tigelen ye, i be seben k'a kank'a lase kiiritige sanfedaba la. Olu b'a jatemine k'i jaabi. Faama ni faantanya t'o la, barisa mogo si te sariya ni san ce.

Mogo nangilen naani ninnu ka niniko tun t'u bilaliko ye ka bo bolo la.

U tun b'a jini de segin ka ke kiiri kan walasa u ka se k'u yere makaran kokura, kiiritigekan kura soro li kanma min nangili be nogoya ni februyekalo tile 12 ta ye.

Makarannikelaw ka fo la, kow daminen, Musa Trawele tun ma dinen ni seben in ladonni ye. A tun ko k'a t'a fe segin ka ke kiiri in kan ka masoro ale Musa dinennen don ni kiiritigekan nangili ye. Makarannikelaw y'a jira a la kon'a y'o ke, o kɔɔ ye k'a dinenna n'a nangili nɔminewalew ye. Ni tine dun ker'o ye ale kan, o kɔɔ ye ko tine don a nanginogon mogoto saba kelen-kelen bee kan. Otun b'a jira ko ni peresidan kɔɔ tun ma dije ni seginnkan kiirisèben in ladonni ye, ko temensira fosi tun te soro a jeŋoɔɔn to saba ka seben na. O folen de y'a to ni Musa dinena ni seben in ladonni ye.

Makarannikelaw dun y'u sinsin mun ni mun kan walasa k'a jini ko segin ka ke kiiri kan ? O ka ca, nka u ro barikamabaw file nin ye :

- Makarannikelaw y'a jira ko *kiirtigebagaw bora kiiriblon kɔɔ ka taa tine nejini ke yoro were, bametere kelen be yoro min ni kiiriblon ce, n'o ye "CRES" ye (tile nafa jini baarada).* Iye sariya soso o la Barisa sariya b'a jini kiiri kow bee ka ke kiiritigeyoro la walasa kiiri gundow kana bo kenema.

- Makarannikelaw y'a jira ko *Musa n'a jeŋoɔɔn saba nɔminekun ma dantige tigitigi. Kiiritigelaw y'u nɔminekun min na, o de ye ko Musa n'a jeŋoɔɔn ye mogofagalaw de ye ka*

KA SE DUGUW MA

d'a kan, u ye yamaruya di walasa ka maramafenw ci wuli-ka-jobagaw la. Makarannikelaw bolo, nininkali fila de tun ka kan ka ke, ani k'u jaabi : yali tine yere la Musa n'a jenogon saba de ye maramafenw cili yamaruya di wa ? Yali mogo 106 ka saya sababu bora maramafen olu cili de la wa ?

- Makarannikelaw y'a jira kuma labanna ko kiiritigelaw ma mogo naminenenw josiraw matarafa. O siratige la, kiritigelaw y'u ban seere d'ow lamenni ma kokura ani k'u y'u ban ka seere olu n'u ka dantigeliw ssosbagaw lajo kene kelen kan.

1993 san Mekalo tile 18, kiiritige sanfeda bolofara min jnesinnen be mogofagako ma, o y'a dantige kiiriwuli niniseben ladonnen kan. O y'a jira ko jobere te maa nangilenw ka sinsinbolow koro ka masoro u no ma ye kiiri senfe, u no ma ye kiiritigekan fana na. Kiiritige sanfeda in nemogo dankan de ye jaabi in lase makarannikelaw ma, n'o ye Baraku Askiya ye.

An k'a don ko segin be ke kiiri kan n'a y'a soro kiiritigelaw ye filiba ke kiiri sariyaw la, n'o kera sababu ye ka maa nangi nkalon kan. Fen min dun ye Musa n'a jenogon nangilen to mogo saba ye fagali dakun na, a jirala ko fo cogo caman de kera sariya kelen kan, ko nka kiiritigelaw ma filiwale ke kiiritige senfe min be sariya ssoso.

Kisisira kelen min tora Musa n'a jenogon mogo saba bolo walasa ka kisi fagali ma, o ye yafa nini ye jamanakuntigi fe. Musa ko k'ale t'o nini. Nka hali n'a m'a nini, jama jigifabaa, n'o ye Jakitel Manasa Danoko ye, o be se k'a nini u ye a yere ka bolo fe. O b'o ke ni yafanisaben ye k'o lase jamanakuntigi ma.

Kow n'u ta o ta, djejamana bce b'u miiri ko Malidenw bi lama ka haju rokunbaba ye dimi korow silatununi de ye. O kanma, siga t'a la jamanakuntigi Alfa Umar Konare b'a ka yafa lase maa naani ninnu ma. N'a labanna cogo o cogo awn'a kunnafoni kalan Jekabaara kono.

Nin tun y'an karamogo n'an balimake Gawusu Drabokanye, Mali ganselibaaradaba (AMAP) kuntigi.

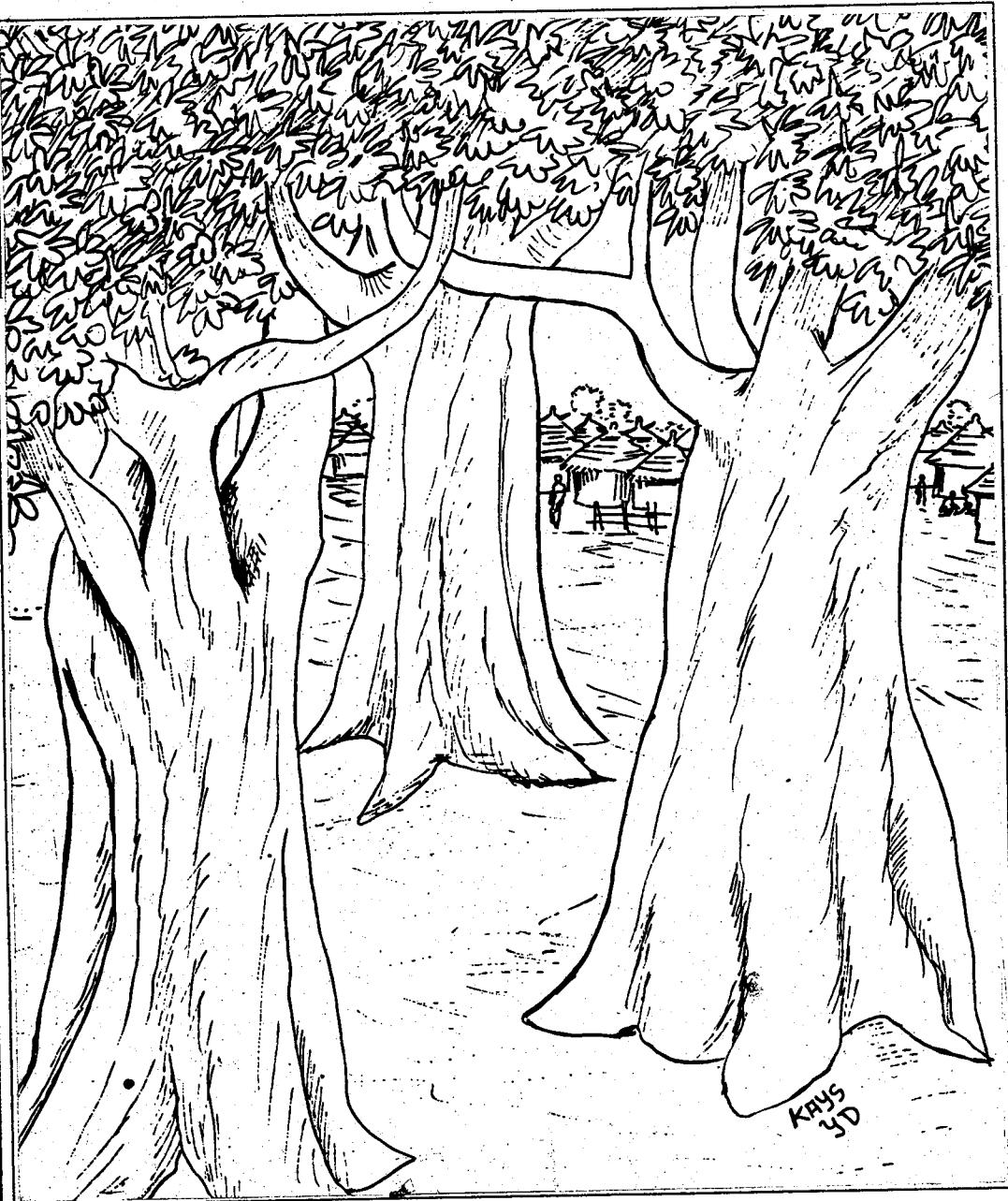
Sange mon

San o san, zuwenkalo tile 15 folow kono, Sankaw be gintan ke tile fila. Araba lasara ka don alamisa su n'a tile kuuru la. Alamisadon lasaradafé, gintan be kunce, here saba kan. O here folo ye : lada koro latilenni ye ; filanan ye adamadenya lasabatiliye ; a sabanan ye dugu yere dawula labanbanni ye. Aa, don fila ninnu kono, mogo de be balo "santoro ni

karantela" kabilia kono, nka dali te mogo ye de !

I - Lawale ko di ?

Dugu fila ni fugakene de folora : Terékungo dugu ni Parana dugu ani San Iékene. San Iékene kono, dugu kelen tun be yen. An k'o ma ko karantela. San Iékene kelen in kono torosunba sabatun be Karantela dafé, dugu dasiri jinew tun be son yen.



An be ni jiriw pogon soro Santoro keneba kan san jumen tuguni sa?

Sonnikelawtun b'u makonejita kolanba kelen kono u taato sonniyoro la. U seginto tun b'u minogo basi fana a kono. Dalaba do fana tun be yen min tun be son fana. Dugu makone jegé tun te dese a kono abada. Awa san bee tun ka di. Malo tun be soro. Adamadenw ni baganw ani hali menemeneñinw tun be balo a la k'a to to fiñe sago la. Nka, nin fen ninnu bee lajelen tigiw tun ye Terekungokaw ni Paranakaw de sagolafen ye de !

Kunnafoninsen filanan na, a b'i komi San sigibaa folow tun ye bamananw de ye minnu siginogonw tun ye Terekungo bobow ni Parana bobow ye. Benkan donna u ce sigida ben sabatiliko la. O benkan o ye bamananw ka sonniko bee jekun to dugu fila ninnu bobow bolo. Benkan in yere kera sababu ye San bamananw ni bobow ce ka furujogonyasira don u ni jogon ce (o waati la). Fobagaw ka fo la, San maraka jalanw baju b'o de la.

Sange monkojujon kera nintaabolo fila fen o fen ye, walima hali ni tine were b'a la an ma min don, fen kelen konibeyen min fana seereyara fobaga caman fe. O de ye ko Sange mon in be sen na bi a ka ca ni san 600 ye.

II - Sange mon

Gintanw be daminekabi arabadon sugandilen wulatile jan fe ni ladal tulonw ye : dunu ni balaw. Agintanw b'a ta Terekungo ka se fo Parana. Nka dafeduguw mogow fana be na ka caya yere diyabu kanma. Don don, min jogon fila te na san kono. San bolonw bee ani a "kabarew" bee be lanaga. Nka, halibi, o ye koba-daminebali-damine ye. Arabadon o

tile mana bin, fo ka se alamisadon kenebondanin ma, gintan be sankorota. Sunogo te yen ka masoro mogo yere te sunogo fe !

Minfenw be min so konoñaw ni bolenfelawani ferebaw ni sirabawkan. "An b'an sago fo k'an sago ke, ka masoro an b'an bara. Nka, o n'ata bee, antedamatemen kuma fo barisa, anw bobow ye danbetigw de ye. An b'an yere don" !

Alamisa dugu be je ka dow to u siso kono. A be je yere ka dow

kirikaralen dalen soro bolenw kono dolofe, ani sirabadaw la. O te kojugu ye, barisa "ce son jugu te minfen ye". Almisadon de ye baara yere don ye. San-toro saba ni kolanba sonniñw namu be latilen, San ni Terekungo ani Parana maakorowfe. Tulonwfana te kunce. Olu kunceyoro ye Sange dalaba kono ye. O de ye monni yere ye. O be damine selfana seli kofe ka kunce wulada waati folo la. An be se k'a fo ko : k'a ta waati 15n ni sanga 30 la ka se waati 17 n ma. Dala monni



Waati temenna Sange mon tun be ni cogo de la. Mun y'a ja bi?

koronbokari bë ke Terekungokaw ni Paranakaw fe. O mana ke, a bë bila bëe sago la. Fobagaw ka fo la, waati temenna, dala infalen detun don ji la. Jege caman tun bë mòn a kono. O waati la, maa o maa, n'e tun sen y'i lase monniyoro la, k'i lajigi dala kono, e tun bë somogó sama soro a kono. Garisegetun bë mogowka soro ta hake latemén joggón na, nka sen koni tun bë bëe son i beremata la de ! O waati ye "kòrolen surunko" ye. Bi-bi in na, torosun sabaw bëe tigera k'u dogow

sogolón joggón kan u nóna ; kôlona kéra taamaseere ye jit'a kono ; sange dala yëre kéra dingeba ye min bë ka ji nege miné. Nka, o n'a ta o ta, lada namu bë latilen.

III - An ka ko jenini senfe, an ye maa danmado jininka u hakilinanta la, sange mònko kan. O maaw ye ce saba ani muso fila ye. Olu ye jaabi minnu d'an ma o file :

Jininkali : Joyoro jumen bë sange mon na aw sankaw bolo ?

T. Trawele (marakajalan) : Anw

danbe de don. Djiné n'a ka yelema kéra cogo o cogo, maa ka kan k'i lakodón turunin dibali to. Barisa, n'a t'i kun na, i bë ke fônbaga lafili ye. Anw sankaw de tun b'an waso folo ni fën saba tigiya ye : fala-kono-malo ; sange-kono-jege ani foro-kono-jø. Olukanma, maa de tun bëna anw so (ka so), anw tun te ta maa so ! Malo tun te gosi san dugu kono yan o waati la ni bere ye. A tun bë ton bolon kono de. Wotorow bë boli a kan ; mobiliw bë boli a kan, sennamaaw bë taamia a kan. Dugukolo b'a ka tata ta ; baganw b'u ka dunta dun, awa a to bë jigine fa ka seegi caman falen sigi okoro. Owaati la, Sanjege sugunintun jege kénentan te abada, a jege wusuntan fana tun te. Malokini jegema de tun y'an ka ladala dumuni ye. Ñotun ye negelafen ye. O waatiwtemenna, nka usintin matunu. O kanma, Sange mòn y'anw sankaw kunkorotako de ye.

B. Tera (bobo) : An san boow boro (bolo) sange mòn ye koba re (de) ye. Nian ma Sange monke, anw bë firian yëre ma. O ma ni de ! Ara (Ala) y'an woro yan, Ara b'anw baro yan awa fana, Ara b'anw faa yan. Anw bë sange mòn walasa ka kunu ron (don) ka bë bi ra (la).

M. Kone (san sigibaga do) : Ne te bobo ye, ntë maraka jalan ye. N te Sanka yëre ye. N sigira yan de. On'a ta o ta, n b'a don ko sange mòn ye ladalahoka ye min namu ka kan ka latilen. Ladalahoka te ke san 'kelen kono. A file "bulon" bë kaabakaw bolo ; "Mariya senu" bë kitakaw bolo, Jitumu Bala ni Su kòrow bë yoro wëre kaw bolo. Ninnu bëe ye ko juman de ye n'u bë ke an danbe kono. Ninnu de



San ni Terekungo ani Paranakaw ka maakorobaw ka kan ka ben ko la walasa kòrolen kana ke ke gansan ye!

TULON TE SEBE SA

ke u kera yen. O ye koba ye. An ka ladalakow n'an ka dinew ka kan kaa taa nɔgon fe. Barisa ni silameya ani kerecənya b'an jogo ne dijne kono ani k'an kisi alikiyama, an ka ladalakow de b'an ka dawula an'a ka danbew saniya dijne kono, k'an ke fitine yeelen tunubali ye.

Kunceli

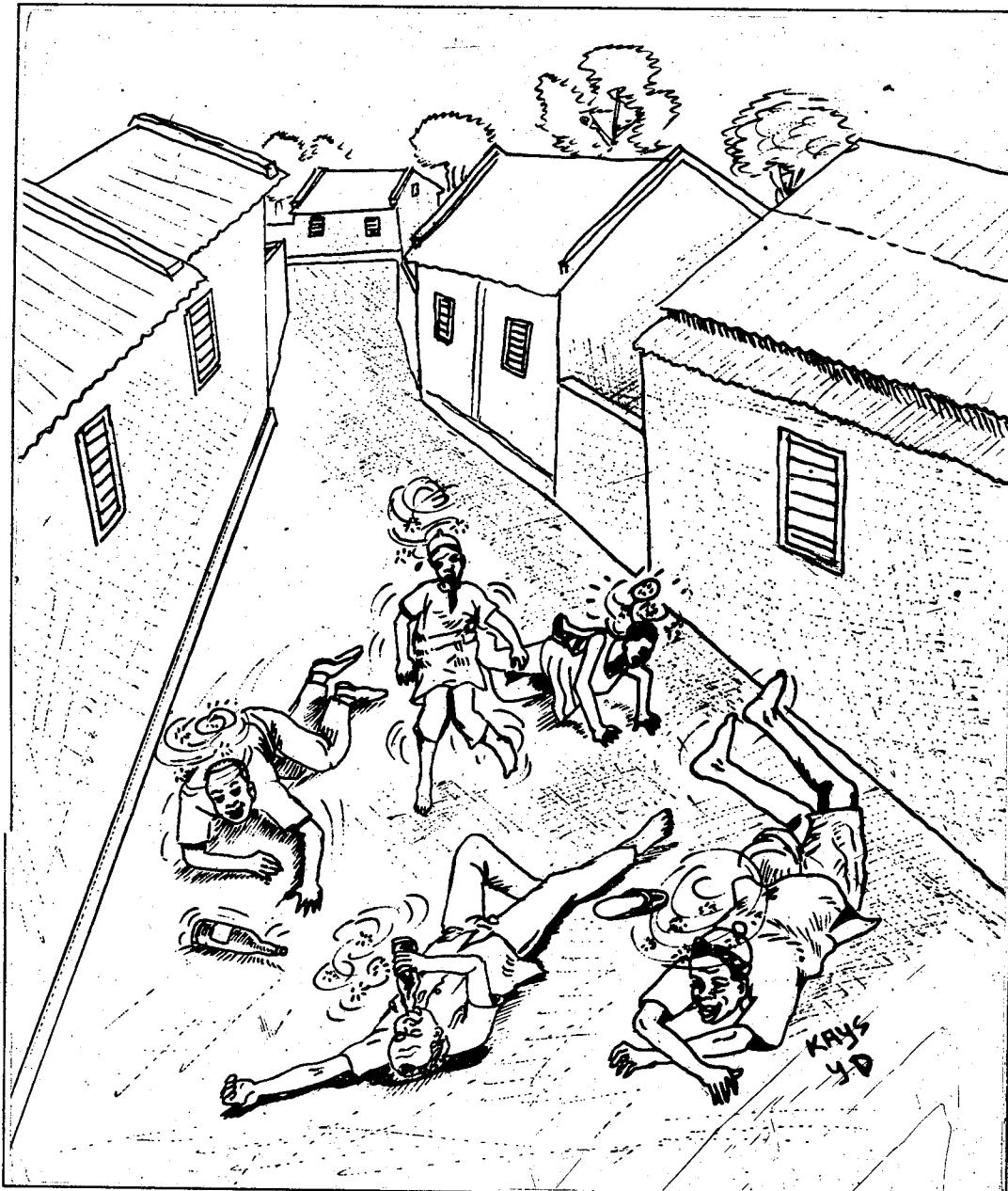
Lada namu ka kan ka latilen, o ye tine ye. nka an be se ka fən min fana ke, an ka kan k'o fana ke de.

Sange mon sigilendon fən saba de kan. San-toro jirisun saba ; kɔlɔnba ; sange dala. Nin fən saba ninnu dun bee bilama yeli ye manumako ye. Jiriw tiger, kɔlɔn lankolonyara awa dala fana kera dingeba gansan ye. A ka kan San maa nemaawka fən ninnu labenni k'u kunnako ye bi. Jiriw be se ka turu Santoro jiri kɔrow nɔna, ka kɔlɔn labo ani ka feere ke sange dala jikola. Santoro keneba be se ka lakana yere fana ni nege sinsan ye. O be namu latilenni nɔgoya. **Baara si te kəbali ye adamaden dusutigi bolo.** Dijne in kono, n'a bora su lakununi na, fosi te adamaden ka lajini ni san ce.

Fən min ye anw ta ye, an be Ala deli an ni sankaw ka se ka 1994 san Sange mon gintanw ke nɔgonfe, ani san caman were gintanw. Adamaden ka dijenatige sinsinnen don fən saba de kan : hakili, sebe ke ani tulon ke. Bamananw ko ten !

Ni Ala sonna an bəna kuma aw ye Cenda ni cendenw ani cen tariku kan Jekabaara nata kono.

Tumani Yalam Sidibe



Sange mon su koni ye nbəndiyasudan ye : minfən be min ka min kan fo

ye fənw ye, minnu b'a seereya ko yerecən ni yereṭa tun b'an bolo yan sanni larabuw ni tubabuw nali ce an fe yan. An ka na u lagosi. N'an y'u lagosi an be fili an yere ma, awa yɔrɔ were mogow b'an k'u sago ye.

F.Konate(bamananmuso): Sange mon ka di, barisa, a waatiw kono, mogo be ninɛ geleyaw ni hami juguw ko. Dunukanw ni balakanw be mogo lanagali.

K. Tera (muso): Sange mon wa ? Ne koni hakili la fən numan don !

IV - Sange mon joyɔɔnka jamana kono

Ni mogominy'i sigi k'itaasi i b'a dɔn ko Mali ka jamanabaya te sigananko ye. A be tigitigi i n'a fo an jaabibaga foloy'a fɔan ye cogomin na. **Malisiyaw n'u caya bee ; a kabilaw n'u caya bee ; a adamadenya n'u ka kan fota n'u ka caya bee, fən kelen b'u k'e kelen ye.** O ye danbe taabolo ye. An man kan cogo si la k'olu labila. Fənw don an tun ka kan ka minnu karaba k'u sigi senkan hali n'u tun te yen. Aladun y'a

Namabugu dugu Bamananya kono n'a danbe(tige filanan)

Korolenkow ni ladalakow.

An ka Namadugu taama senfe, an ma dan dugu sigicogo n'a kono kow danma neñinini ma (jekabaara bolo 88 n). Nka, an y'a jinifana bamanan duguba in kono ka sidonni ke korolenkow ni ladalakow la. Mun be numu ni bamananw ce kabi lawale la ; joyo jumen be boliw la an ka adamadenya la ; senenkunya dun, o nana cogodi jaabi de bena di nin nininkali kelen-kelen bee kan aw ye namabugukaw fe.

1 - Numuw ni bamananw cesiraw (tukan)

Sunkalo Trawele - balikukalan karamogo :

Bamananw ni numuw ceko koni, u jujonna kabi lawale la. Ko caman jujon ye numuw ye. Numuw de be bolokoli ke. N'i y'a men fana k'i nogon cikela te, numuw de y'i ka daba dilan. N'i y'a men k'i nogon jiribaarala te, numuw de y'i ka jele dilan. O de kanma bamananw te se ka ko bo numuw ta la. Ni numuke mako jora bamanan bolofen min na, a be daba dilan walima a be jele dilan ka t'a di bamananke ma. O fana b'a makonefen d'a ma.

A be fo de ma ko tukanni. O de be bamananw ni numuw ce kabi lawale la. Numumusow fana be daga dilan, walima u be tigen dilan ka taa bamanmuso "tukan n'a ye, olu fana be fini walima u ka fen nininta were d'u ma, i n'a fo tiga walima no. Halibi o ko be senna. Nka i komi geleya nana. O koson, bee t'a faamu. Minnu b'a faamu, n'u be fo - fo kow sidon, o caman te "neji to numuw ne na". Geleya nalen in na, ni geleya digira

dow la, olu koni be numuw gen n'u ka tukannifén ye.

2 - Kono kun n'a koro bamanana.
Jonke kulibali - cemissenkuntigi koro - doma fana don : komoko ye ladaloroba ye bamananna. N'a be dugu kono, a be dugu kisi masibakow ma ani ka herekow nesin a ma. Ni samijé donda fana sera, an be komo boani ka boliw son. Ob'a to samijé be diya soré be laboli ke. Ben be sabati dugu kono. Bamananna yan, komo sigiyoroma tun be taa fo komonton na : negennaw sigiyoré be yen ; netaw sigiyoré be ye ; gebow sigiyoré be yen ... komo bee n'u sigiyoré don. Gebow koni ye komow kuntigi ye. Minnu be sigiyen, olu be sigi yen ni ba de ye. N'i ye komo tana tige doron, i b'o bo. O koro ye k'o bena ni ben ye dugu kono. Fen min ye komo misenniw ye, n'i y'olutana tige, i be se de bo. Dowta ye "poro" (koro) ye. Komoko de ye adamadenya sariya lasinsin bamananna. A sigilen be ton de kan. N'e mogo min y'a tana tige, i b'o labenfen sara. A senfe, joyoré be fa la, joyoré be den fana na. Sigida ye dankunw de ye. Bee b'i danyoré don. Fen min ye bilakorow ye, olu ka komoko ye ntomoko ye. U be ciw bo, ka ntomoko foli ke u b'a son, k'a neñajew ke. Obena ni ben kelen in de fana ye. Nin fen ninnu lasabatili ye here ni ben ani soré lasabati dugu kono kabi lawale la. u tigena dugu o dugu kono, o kera geleya ye o dugu ma.

Fen min ye senenkunya ye, o jujon bora kalikanw de la sigidaw ni nogon ce ben ni nogon lakan kono. Tulon te yoré o yoré n bendiya te yen kuma te

adamadenya ma. O de kanma tulon kera ben nunjuru ye bamananna. Senenkunmaw be ko bee kun nogon ye. Nka u be ko bee ke nogon ye fana. Senenkunya te "nogonfaneni ni nogon ba neni ye". O y'a kelen ye baganya ye. Senenkunya jujonna ni tulon nogonmaya de ye ani ko to nogonye. Dugu bee be se ka bali i la ko do la, i senenkun b'i ladon a da fe. Mogo senenkun y'i kanubaga naaninan de ye i fa ani i ba an'i balimamuso kofe. Nin fen ninnu bee yoboyabara an ka duguw kono. Awa ben ni adamadenya ani soré fana desera an ka duguw kono de ! Duguwuli kafisa ni lada wulira a be ta sigiyorowere. Nka ni lada wulira bolo de be lasama wali were lada nöfe de !

Nin tun ye namadugukaw kan ye. Boko nata kono aw be kolokani kafokuntigi A layi Tesuge n'an ka masala soré kolokani konokow bilama kan. K'an soni !

JEKABAARA SEBENNEKULU

Laboli kuntigi

Salif Berte

Sebenbaga

Tumani Yalam Sidibe

Sebenyoro ɔrodinateri la

Jamana gafe sebenyoro

Baarakejogonw

MAKOCI, "OCED", "SNV"

Jensenyoro

MAKOCI, "ODIK", OTIWALE,

"ODIMO"

Labunyoro

Kibaru

Bonogonko hake

11 000